

Сухорукова М. О., аспірантка Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

ГЛОБАЛЬНА ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ: СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ

Анотація. Процеси глобалізації охоплюють все більше сфер міждержавних відносин, змінюючи поступово форми складових глобальної системи регулювання. Поглиблення процесу інституалізації міжнародних економічних відносин є одним з яскравих проявів створення глобальної економічної системи.

Все частіше у наукових працях використовуються поняття інститут, інституалізація, глобальна інституалізація. Проте не існує єдиних загальноприйнятих визначень, внаслідок чого вчені тлумачать і обґрунтовують їх, виходячи з власних суджень.

В цілому процес інституалізації відносин передбачає їх формалізацію та стандартизацію, інакше суб'єкт суспільного життя не зміг би передбачити дії інших суб'єктів, пов'язаних з ним, та забезпечувати їх взаємодію. Однією зі специфічних рис людського суспільства є саме сформована інституціональна система, яка регулює поведінку людей.

У статті розглянуто основні теоретичні аспекти процесу глобальної інституалізації, її етапи, протягом яких формуються глобальні інституційні одиниці.

Ключові слова: глобальний інститут, глобальна інституалізація, етапи створення глобальних інститутів, форми глобальної інституалізації.

Постановка проблеми. Сьогоднішні реалії тісно пов'язані з різними інституційними діями, що робить дослідження даного процесу особливо актуальним.

Процеси інституційної побудови економіки як національної, так і світової відбуваються постійно. А особливо інтенсивним цей процес проявляється в перехідні періоди. Саме в цей час економічні процеси починають активно виокремлюватися у самостійні види діяльності зі своїми своєрідними суб'єктами, операціями й процедурами, що в кінцевому підсумку призводить до утворення інститутів. Україна саме одна із таких країн з перехідною економікою, яка, переживаючи трансформаційний період, здійснює процес побудови економіки та інших сфер, виходячи з глобалізаційних процесів, в тому числі й процесу інституалізації.

Зважаючи на це, дослідження процесу інституалізації є важливим не лише у теоретичному плані. Адже практичне значення знаходить своє відображення у процесах, що відбуваються в сучасному суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття інституалізації з'явилося у першій половині ХХ ст. та досліджувалося ще соціологами класичного періоду, зокрема М. Вебером і Т. Парсонсом. Але активного розвитку зазнало у другій половині ХХ ст. Одні дослідники, такі як: Н.Ползбі, С.Гантінгтон, К.Строєм, Г.Коупланд, С.Петтерсон та інші, трактують інституалізацію як процес становлення та кристалізації інститутів, якому властиві внутрішні та зовнішні ознаки. Інші науковці, серед яких П. Бергер, Т. Лукман, Л.Форбес, А. Селінгман та інші, розглядають інституалізацію через складові самого процесу, зокрема хабітуалізацію, легітимацію та легалізацію. Новий поштовх до вивчення інституалізації дали представники такого напрямку, як неоінституціоналізм, зокрема Р.Джефферсон, П. ДіМаджіо, Дж. Мейєр, Л. Лонглі, Д. Норт, В.Пауелл та інші. Вони підкреслюють динамічний характер інституалізації, відповідно до якого вона не закінчується моментом створення інституту, а передбачає його постійну трансформацію.

У багатьох працях українських вчених питання інституалізації розглядається як у загальноглобалізаційному аспекті (праці Г.Колодка, О.Богомолова, І. Єфіменка, Д. Лук'яненка,

О.Білоруса, Ю. Пахомова), так і в окремих сферах – політичній та соціально-економічній (наукові роботи О. Кілієвича, А. Гальчинського, О.Сохацької), інноваційній (дослідження А.Маслова, В.Базилевича, А.Чухна), соціально-комунікативній (наукові розробки Т. Топчія, В.Андрущенко, О. Сидоренка).

Метою статті є з'ясування сутнісних аспектів інституалізації, її глобальних проявів та етапів розвитку.

Виклад основного матеріалу. Формування нових глобальних правил здійснення економічної діяльності призводить до передачі певних функцій держави на глобальний рівень.

Під час комплексних глобалізаційних перетворень спостерігаються такі три основні процеси [1, с. 44]:

- зменшення перешкод для економічної, політичної та культурної взаємодії країн та народів;
- тенденція до утворення більш гомогенного економічного, політичного та культурного просторів;
- утворення структур глобальної керованості.

Як будь-який процес глобалізація має як кількісні, так і якісні характеристики. Якщо до кількісних, здебільшого, відносять обсяги зовнішньої торгівлі, прямих та портфельних інвестицій, темпи зростання ВВП та інші, то до якісних – процеси інтернаціоналізації, регіоналізації та глобальної інституалізації.

У науковій літературі немає однаковості щодо системи інститутів, які забезпечують ефективність економічної діяльності. Поняття інституту має майже столітню історію і було запозичене економістами з соціальних наук, зокрема з соціології. Уілтон Хамільтон, який, власне і дав у 1918 р. визначення «інституціоналізм» на пряму теорії Т.Веблена, узагальнив уявлення про інститути в статті «Інститут», розміщеній в «Енциклопедії соціальних наук» (1932р.) [2, с. 84]: «Інститут» – це словесний символ, яким ми користуємося для того, щоб описати комплекс соціальних звичаїв. Він означає певний переважаючий спосіб мислення і дії. Інститути обмежують і формують діяльність людей».

Терміни «інститут» та «інституціоналізм» припускають дуже широке тлумачення. Загальний зміст інституту (від лат. Institutum – встановлення, установа) – це встановлення, установа, певний порядок, що може бути віднесено і до моралі, і до права, і до релігії, і до економіки [3, с. 6]. Використовуються категорії: інститут війни, інститут науки, інститут сім'ї тощо. Розуміння поняття «інститут» різними науковцями систематизовані в табл.1.

Таблиця 1

Найбільш поширені визначення поняття «інститут»

Автор	Визначення
Д. Норт [4, с. 37]	Правила гри в суспільстві, або створені людьми обмеження, що формують взаємодію людей
Дж. Найт [5, с. 14]	Набір правил, що структурують суспільні взаємовідносини особливим способом, знанням яких мають володіти всі члени даного співтовариства
Т. Парсонс [6, с. 93]	Набір правил, створених соціально, а не є предметом якоїсь угоди між учасниками договору
Т. Веблен [7, с. 78]	Стійкі навички мислення, властиві великим спільнотам людей
Дж. Ходжсон [8, с. 251]	Довговічні системи правил, які склалися і узвичаїлися, які надають структуру соціальним взаємодіям, тобто це система соціальних правил
М. Дерябіна [9, с. 110]	Сукупність правил і норм, а також механізми їх реалізації, за допомогою яких структуруються і спрощуються відносини і взаємодії між людьми та організаціями
А. Шастітко [10, с. 89]	Формальні і неформальні правила, створені людьми, а також механізми, що забезпечують їх дотримання
С. Матвеев [11, с. 27]	Сукупність встановлених у відповідних сферах правил гри та діючих відповідно до цих правил соціальних суб'єктів
А. Олійник [12, с. 31]	Сукупність формальних і неформальних рамок, що забезпечують координацію дій індивідів в економічній, політичній і соціальній сферах
М. Комаров [13, с. 49]	Ціннісно-нормативні комплекси, за допомогою яких направляються й контролюються дії людей у життєво важливих сферах – економіці, політиці, культурі, сім'ї та ін.

Джерело: складено автором за [4–13]

Отже, як і більшість соціогуманітарних термінів, поняття «інститут» не має єдиного й однозначного тлумачення. Але відмінною спільною ознакою у розумінні даного поняття є те, що інститут – це «соціальне утворення», яке формується із взаємодії людей між собою, з природою і культурою.

Враховуючи той факт, що всі сучасні процеси та утворення, які формуються на національному рівні, поступово екстраполюються на світовий, ми можемо, на основі сутнісних характеристик категорії «інститут», визначити поняття глобального інституту як сукупність правил і норм, за допомогою яких здійснюється регулювання міжнародних відносин та зв'язків.

Напрямок інституціоналізму в економічній сфері нині активно розробляється дослідниками. Засновником інституційного підходу в економічній думці вважається Т. Веблен. В його працях об'єктами дослідження інституціоналізму є певні інститути (корпорація, держава, профспілки), а також правові, психологічні та морально-етичні аспекти (звичаї, навички, інстинкти та ін.) [7, с.47]. Ці інститути і є рушійними силами розвитку людського суспільства. Зміст інституційного підходу полягає в тому, щоб не обмежуватися розглядом економічних категорій і процесів в чистому вигляді, а включити до аналізу інститути і враховувати позаекономічні чинники. Одним із джерел інституціоналізму стали праці західних економістів, у тому числі лауреатів Нобелівської премії Р.Коуза, Д.Норта, Г.Беккера. Поняття інституалізації включає в себе два аспекти: «інституції» – норми, звичаї поведінки в суспільстві, і «інститути» – закріплення норм і звичаїв у вигляді законів, організацій, установ [16, с. 12].

Науковці вважають, що процес інституалізації став поступово формуватися після 1945 року і триває по сьогоднішній день. Його називають сучасним етапом міжнародних відносин, в якому «керівною ідеєю» є панування усіх форм діяльності у вигляді міжнародного права і світового законодавства [17].

На сучасному етапі міжнародного життя активними учасниками, поряд з державами, виступають і недержавні інститути, тобто суверенні і несуб'єкти: організації, ТНК, ліги, спілки, рухи та ін.

Як вже зазначалось, процес інституалізації не обмежується якоюсь однією сферою системи глобальних відносин – в залежності від сфери застосування поняття «інституалізація» має декілька відмінних тлумачень. Незважаючи на те, що термін використовується у понятійному апараті різних сфер, бере він свій початок з соціології. Зокрема, з позицій соціології процес інституалізації активно досліджували П.Бергер і Т. Лукман [19, с. 64] та С.Фролов [20, с. 9].

П.Бергер і Т. Лукман визначають інституалізацію як процес утворення стійких форм соціально-політичної взаємодії, заснований на формалізованих правилах, законах, звичаях. Ті чи інші соціально-політичні відносини вважаються інституалізованими, якщо отримали правові та організаційні закріплення. Виділяються такі етапи інституалізації [21, с. 156]:

- **хабітуалізація** – людська діяльність піддається стати звичкою, тобто будь-яка дія, яка є часто повторюваною, стає зразком і надалі може бути відтворена з економією зусиль, бо є усвідомленим прикладом для наслідування. Важливим психічним наслідком хабітуалізації виявляється зменшення різних виборів, а також навіть альтернативним варіантам поведінки людини можна дати стандартні значення – може це взагалі прибрати;
- **типізація** – створення інституту припускає історичність і контроль. Взаємні типізації дій поступово створюються в ході спільної історії, контролюють людську поведінку, закріплюючи його зразки. Такі звичні дії завжди доступні для розуміння всіма членами певної соціальної групи;
- **легітимація** – способи пояснення і виправдання утворення тих чи інших соціально-політичних інститутів, завдяки чому останні застраховані від невизнання і скасування. Легітимація каже індивіду не тільки чому він повинен здійснювати ту чи іншу дію, але й те, чому речі є такими, якими вони є.

С.Фролов [20, с. 11] трактує інституалізацію як процес визначення та закріплення соціальних норм, правил, статусів і ролей, приводить їх у систему, яка здатна діяти в напрямку задоволен-

ня деякої суспільної потреби. Інституалізація за С.Фроловим – це заміна спонтанної поведінки на передбачувану, стійку і проходить такі етапи:

- виникнення потреби, задоволення якої вимагає спільних, організованих дій;
- формування загальних цілей;
- поява соціальних норм і правил у ході стихійної соціальної взаємодії здійснюваної методом проб і помилок;
- поява процедур, пов'язаних з нормами і правилами;
- інституалізація норм і правил, процедур, тобто їх ухвалення та практичний прояв;
- встановлення системи санкцій для підтримки правил, специфіка їх застосування в окремих випадках;
- створення системи статусів і ролей, що охоплюють усіх без винятку членів інституту.

Фіналом процесу інституалізації С. Фролов вважає створення чіткої статусно-рольової структури відповідно до норм і правил, яка є соціально-схваленою більшістю учасників певного соціального процесу [20, с. 15].

Політологи визначають категорію «інституалізація» як формалізацію та впорядкування процесів виробництва, організацію політичних відносин, які ведуть до відтворення політичної системи суспільства, а також відтворення сформованих суспільних (політичних, соціальних, економічних, духовних) відносин.

З культурологічної точки зору «інституалізація» – це перетворення будь-якого явища або руху в організований, упорядкований процес з певною структурою відносин, ієрархією влади, дисципліною, правилами поведінки [22, с.5].

Втім для цілей нашого дослідження найбільшу зацікавленість викликає процес інституалізації в економічній сфері.

Отже, інституалізація є процесом створення інститутів. Також у літературі зустрічається дещо схожий за звучанням термін – інституціоналізація. Досліджуючи праці економістів та соціологів, особливої різниці у значенні даних термінів не спостерігається. В обох випадках мова йде про процес запровадження або виникнення інститутів, тобто власне інститутогенез. Отже, можна зробити висновок, що «інституалізація» і «інституціоналізація» використовуються паралельно і мають одне значення. У даній статті ці поняття також вживаються як тотожні.

Наприклад, Д. Фролов, О. Інютина, А. Шулімова визначають інституціоналізацію як системний процес функціонального, структурного та нормативно-правового оформлення господарського життя суспільства [14, с. 20]. А С. Бейгуленко, М. Третьяков, Н. Горбунов говорять про поняття «інституалізація» як будь-якого роду впорядкування, формалізацію і стандартизацію зв'язків та відносин [15, с. 3].

І. Єфіменко [23, с. 53] під інституалізацією розуміє процес, який здійснюється згідно з об'єктивними закономірностями та виокремлює його етапи. На першому етапі інституалізація пов'язана із відокремленням процесів у самостійні сектори, які охоплюють специфічні операції й процедури, що відбивають внутрішній алгоритм конкретної діяльності. На цьому етапі окремі операції та процедури із внутрішніх ознак діяльності перетворюються в обов'язкові для всіх суб'єктів правила поведінки.

На другому етапі формуються особливі професійно-корпоративні види діяльності, що обслуговують відособлену сферу.

На третьому етапі відтворюються як неформальні, так і формальні правила та норми (традиції, стандарти, правила і закони), що регулюють поведінку суб'єктів в окремих сегментах.

На четвертому етапі виникають спеціальні інститути-установи (асоціації, союзи, об'єднання), що обмежують, контролюють і захищають діяльність своїх учасників, знімають конфлікти й протиріччя всередині інституціонального середовища та за його межами. Такі організації можуть бути як державними, так і саморегулюючими.

На п'ятому етапі відбувається інституалізація процедур і операцій, що регулюють обмін повноважень рівноправних учасників та взаємодію сторін.

Враховуючи швидко змінюване зовнішнє середовище світової економіки, доцільно виокремити стадійний розвиток процесу глобальної інституалізації, зокрема в розрізі етапів створення глобальних інститутів (табл. 2).

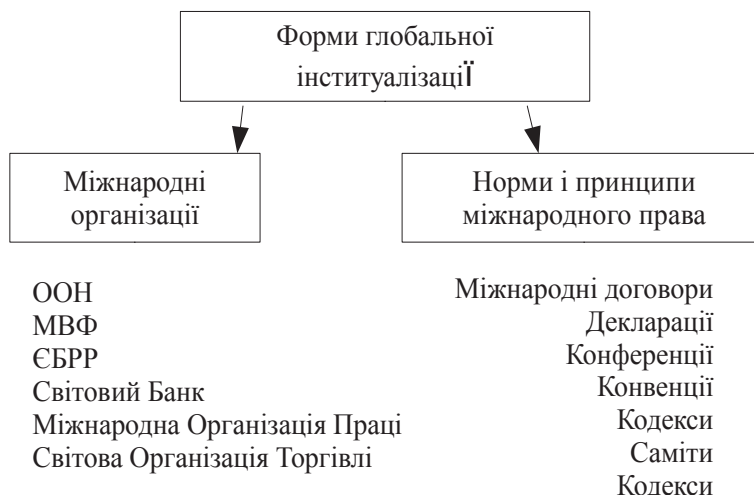
Таблиця 2

Етапи створення глобальних інститутів

Назва етапу	Характерні риси
Етап виникнення	Поява відносин, взаємозв'язків і процесів, які не закріплені міжнародними нормами, законами чи домовленостями
Етап сегментації	Виокремлення виниклих відносин, взаємозв'язків і процесів у самостійні сегменти
Етап інституційного закріплення	Практичне закріплення відносин, взаємозв'язків і процесів у відповідні спеціалізовані інститути
Етап узаконення	Пояснення і виправдання усіма суб'єктами міжнародної діяльності відносин, взаємозв'язків і процесів, їх нормативна інтерпретація та узаконення
Етап суспільного визнання	Безпосередній процес глобальної інституалізації – визнання суспільством новоствореного інституту, виконання відповідних прийнятих зобов'язань та вдосконалення у разі виникнення протиріч

Джерело: авторська розробка

Будь-який науковий процес має свою специфіку, що проявляється в першу чергу в його формах. Ми поділяємо думку М.Черкової та О. Чубарь, що сучасна інституалізація міжнародного життя проявляється через дві форми відносин: за допомогою універсальних організацій та на основі норм і принципів міжнародного права (рис.1).

Рис. 1 Форми глобальної інституалізації

Джерело: складено автором за [18, с. 101; 24, с. 33]

Найбільш універсальним і авторитетним світовим інститутом вважається Організація Об'єднаних Націй (ООН), створена в 1945 році. ООН охоплює глобальні питання в багатьох сферах, від економічної до соціальної, що і визначає загальний характер даного інституту. Держави – члени ООН, а це на сьогодні 193 країни, взяли на себе зобов'язання дотримуватися принципів взаємовідносин, визначених статутом.

Отже, ООН, пройшовши етапи становлення, на сьогодні є усвідомленим, закріпленим договором та визнаним у світовій спільноті інститутом. Адже у разі порушення прийнятих зобов'язань ООН може заради миру і справедливості приймати до агресора санкції, в

першу чергу економічні, а також не виключає застосування збройної сили, звичайно у разі необхідності.

Пізніше й у інших сферах суспільного життя можна спостерігати створення міжнародних інститутів, місія яких покликана регулювати та сприяти світовому розвитку, серед яких можна назвати: МВФ, СБ, МОП, ЕБРР та інші.

Другою формою інституалізації міжнародних відносин є норми і принципи. Вперше вони були сформульовані в Статуті ООН. Більш цілісна їх кодифікація була зроблена в Декларації принципів міжнародного права [25, с. 16]. Крім принципів і норм взаємовідносин суб'єктів міжнародного життя, існують ще й інші, які регулюють специфічні галузі міжнародних відносин.

Глобальна інституалізація розуміє під собою створення інститутів в різних сферах суспільного життя у вигляді міжнародних організацій, взаємоприйнятних норм і принципів, статусів і процедур, призначених грати роль світових інструментів для стабілізації міжнародних відносин і їх успішного функціонування [26, с. 120].

Отже, проаналізувавши сутність, етапи і форми процесу інституалізації на глобальному рівні, ми можемо сформулювати комплексне визначення даного поняття. Глобальна інституалізація – це стадія процесу глобалізації, яка проявляється в упорядкуванні, формалізації і стандартизації міжнародних зв'язків і відносин, а також екстраполяції функцій національних інститутів на глобальний рівень у формі міжнародних організацій та норм і принципів міжнародного права, і в своєму становленні проходить етапи виникнення, сегментації, інституційного закріплення, узаконення та суспільного визнання.

Висновки. Таким чином, глобальна інституалізація, як стадія сучасного світового процесу, є об'єктом наукових досліджень в економічній, політичній, культурологічній, соціальній сферах. Але зважаючи на те, що процес інституалізації є динамічним, значний інтерес для подальшого дослідження становить розвиток даного явища, систематизація вже накопичених знань та досліджень даного процесу у різних сферах, виокремлення економічної та фінансової складових і аналіз їх розвитку на глобальному рівні.

Список використаної літератури

1. Сіденко В. Р. Зовнішні аспекти макроструктурних зрушень // Макроструктурна політика та ринкова трансформація: досвід Польщі та України / За ред. В.Р. Сіденка. – К: Вид-во «Заповіт», 2010. – С.44.
2. Hamilton W. H. Institutions// Encyclopedia of The Social Sciences/ W.H. Hamilton. – Vol. 8. – L., 2010. – P. 84.
3. Яременко О. Л. Механізм інституційних змін / О. Л. Яременко // Економічна теорія. – 2012. – № 1. – С. 3–12.
4. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. – К.: Основи, 2012. – 198 с.
5. Knight J. Institutions and Social Conflict/ J. Knight.- Cambridge University Press. – 2011. – P. 14.
6. Parsons T. Essays in Sociological Theory /T. Parsons. – N.Y. –2013. – P. 143.
7. Veblen T. The Place of Science in Modern Civilization and Other Essays/ T. Veblen. –N.Y.: Huebsch. –2012. – P.239.
8. Ходжсон Дж. Экономическая теория и институты: Манифест современной институциональной экономической теории / Дж.Ходжсон. – М. – 2013. – 464 с.
9. Дерябина М. А. Институциональные аспекты постсоциалистического периода / М.А. Дерябина // Вопросы экономики. – 2011. – №2. – С. 108–124.
10. Шаститко А. Е. Новая институциональная экономическая теория. – 3-е изд., перераб. и доп. / А.Е. Шаститко. – М.: Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2012. – 591 с.
11. Матвеев С.О., Лясота Л.І. Економічна соціологія / С.О. Матвеев, Л.І. Лясота. – Суми: Університетська книга. – 2012. – 184 с.
12. Олейник А.М. Институциональная экономика /А.М. Олейник. – М.: Инфра-М. – 2012. – 416 с.

13. Комаров М. С. Про поняття соціального інституту /М.С. Комаров //Вступ до соціології. – М. – 2011. – С. 194.
14. Фролов Д. П., Шулимова А. А., Инютина О.В. Система институций и механизм институализации социально-ответственной фирмы /Д.П. Фролов, А.А. Шулимова, О.В. Инютина //Вестник Волгоградского гос. университета // Экономическая теория. – 2013. – №1 (22). – С. 18–25.
15. Леонтьева Э. О. Институализация неформальных практик в сфере высшего образования: автореферат диссертации доктора социологических наук: 22.00.04 /Тихоокеанский государственный университет. – Хабаровск. – 2010. –19 с.
16. Кармазіна М. С “Інститут” та “інституція”: проблема розрізнення понять / М. С. Кармазіна, О. М. Шурбована // Політичний менеджмент. – 2012. – №9 4 (19). – С. 10–19.
17. Мухаєв Р.Т. Институализация міжнародних відносин [Текст] / Політологія [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу: <http://political-science.ru/?p=373>
18. Чубарь О.Г. Інститути та інституціональне середовище: теоретичні узагальнення засад економічного розвитку / О. Г. Чубарь // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – Ужгород, 2013. – Випуск 3 (40). – С. 98–104.
19. Berger P., Luckmann T. The Social Construction of Reality/ P. Berger, T. Luckmann. – N.Y: Garden City. –2011.– 219 p.
20. Фролов С. С. Социология организаций / С.С. Фролов. – М.: Гардарики. – 2011. – 304 с.
21. Бергер П., Лукман Т. Трактат по социологии знания/ П. Бергер, Т. Лукман. – М.: «Медиум». – 2011. – 323 с.
22. Демшина А. Ю. Визуальные искусства в ситуации глобализации культуры: институциональный аспект: автореферат диссертации доктора культурологических наук: 24.00.01 / Санкт-Петербургский государственный университет. – Санкт-Петербург. – 2011. – 18 с.
23. Єфіменко І.А. Особливості інституціоналізації економіки в трансформаційний період / І. А. Єфіменко // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Економіка . – 2010. – Вип. 10. – С. 50–55.
24. Черкова М.Ю. Теоретична інтерпретація процесу інституціоналізації та його основні етапи / М. Ю. Черкова // Управління розвитком. – 2013. – № 20(160). – С. 32–34.
25. Канцуров О. О. Институціоналізм як теоретико-методологічні засади сучасних реформ / О.О. Канцуров // Економіка України. – 2011. – №5. – С. 15–22.
26. Терехов Є.М. Институціоналізація процесів глобалізації в світогосподарській системі [текст] / Є. М. Терехов // Схід. – 2011. – № 3 (94). – С. 119–121.

*Sukhorukova M. O., postgraduate,
Ukrainian state university
of finance and international trade*

GLOBAL INSTITUTIONALIZATION: THE ESSENTIAL CHARACTERISTICS AND STAGES OF ITS DEVELOPMENT

Abstract. *Globalization covers more and more areas of international relations, gradually changing forms of global regulatory system components. The deepening process of international economic relations institutionalization is one of the vividest manifestations of the global economic system creation.*

Increasingly in the scientific works conceptions of institution, institutionalization, global institutionalization are used. However, there is no generally accepted definition of “global institutionalization”, so that is the reason why scientists interpret and give an explanation based on their own statements and estimations.

In general the process of relations institutionalization imply their formalization and standardization, in other case the subject of public life could not predict the actions of other entities associated with

him and ensure their cooperation. One of the specific characteristic of human society is formed institutional system that regulates behavior.

The article reviews the basic theoretical aspects of global institutionalization, its stages, during which global institutional units are forming and developing.

Keywords: global institutions, stages of global institutionalization, global institutionalization, forms of global institutionalization

References

1. Sidenko V. R. Zhovnishni aspekty makrostryktyrnykh zrushen// Makrostryktyrna polityka ta rynkova transformatsiya: dosvid Polshi ta Ukrainy / Za red. V. R. Sidenka. – K: Vyd-vo «Zapovit», 2010. – С.44.
2. Hamilton W. Institutions// EncyclopediaofTheSocialSciences/ W. Hamilton. – Vol. 8. – L., 2010. – P. 84.
3. Yaremenco O. L. Mekhanizm instytytsiynykh zmin / O. L. Yaremenco // Ekonomichna teoriya. – 2012. – № 1. – С. 3–12.
4. Nort D. Instytytsiyi, instytytsiyna zmina ta fyntsionyvannya ekonomiku / D. Nort. – K.: Osnovy, 2012. – 198 c.
5. Knight J. Institutions and Social Conflict / J. Knight. – Cambridge University Press. – 2011. – P. 14.
6. Parsons T. Essays in Sociological Theory/ T. Parsons. – N.Y. – 2013. – P. 143.
7. Veblen T. The Place of Science in Modern Civilization and Other Essays/ T. Veblen.-N.Y.: Huebsch. –2012. – P.239.
8. Khodzhsen J. Ekonomicheskaya teoriya i instyty: Manifest sovremennogoy instytytsionalnoy ekonomicheskoy teorii/ J. Khodzhsen. – M. – 2013. – 464 c.
9. Deryabina M. A. Instytytsionalnye aspekty postsotsiologicheskogo perioda / M. A. Deryabina // Voprosy ekonomiku. – 2011. – №2. – С. 108–124.
10. Shastytko A.E. Novaya instytytsionalnaya ekonomicheskaya teoriya. – 3-e izd., pererab. i dop. / A. E. Shastitko. – M.: Ekonomicheskii fakultet MGU, TEIS, 2012. – 591 c.
11. Matveyev S.O., Lyasota L.I. Ekonomichna sotsiologiya/ S. O. Matveyev, L.I. Lyasota . – Symu: Universitetska knyga. – 2012. – 184 c.
12. Oleynik A.M. Instytytsionalnaya ekonomika / A. M. Oleynik. – M.: Infra-M. – 2012. – 416 c.
13. Komarov M. S. Pro ponyattya sotsialnogo instytyty. Vstup do sotciologii / M. S. Komarov. – M. – 2011. – С. 194.
14. Frolov D. P., Shylimova A.A., Inytina O.V. Systema instytytsiy I mechanism instytytsionalizatsii sotsialno otvetstvennoy firmy / D. P. Frolov, A.A. Shylimova, O.V. Inytina // Vestnyk Volgogradskogo gos. Universiteta // Ekonomicheskaya teoriya. – 2013. – №1 (22). – С. 18–25.
15. Leont'yeva E.O. Instytyalizatsiyaneformalnykh praktik v sfere vysshhego obrazovaniya: avtoreferat dysertatsii doctora sociology.nauk: 22.00.04 / Tikhookeanskiy gos. universitet. – Khabarovsk. – 2010. –19 c.
16. Karmazina M. S. “Instytyt” ta “instytytsiya”: problema rozrznennya ponyat` / M.S. Karmazina, O. M. Shyrbovana // Politychnyy menedzhment. – 2012. – № 94 (19). – С. 10–19
17. Mykhayev R. T. Instytytsionalizatsiya mizhnarodnykh vidnosyn [Tekst] / Politologiya [Elektronyy resurs]. – Rezhym dostupy: <http://political-science.ru/?p=373>
18. Chybar` O.G. Instytytu ta instytytsional`ne seredovyshe: teoretychni yzagalnennyya zasad ekonomichnogo rozvytky / O.G.Chybar` // Naykovyi visnyk Uzhgorodskogo universytetu. Seriya «Ekonomika». – Uzhgorod, 2013. – Vypusk 3 (40). – С. 98–104.
19. Berger P., Luckmann T. TheSocialConstructionofReality/ P. Berger, T. Luckmann. – N.Y: Garden City. – 2011. – 219 p.
20. Frolov S. S. Sotsiologiya organizatsiy/ S.S. Frolov. – M.:Gardaryky. – 2011. – 304 c.
21. Berger P., Lukman T. Traktat po sotsiologii znaniya. – M.: «Mediyum». – 2011. – 323 c.
22. Demshina A.Yu. Vizyal`nyye iskusstva v sityatsii globalizatsii kylytyru: istytytsional`nyi

aspect: avtoreferat dySSERTatsii doktora kul'tyurologicheskikh nauk:24.00.01/ Sankt-Peterburg. Gos. Universitet. – Sankt-Peterburg. – 2011. – 18 s.

23. Efimenko I.A. Osoblyvosti instytytsionalizatsii ekonomiku v transformatsiynyi period / I. A. Efimenko // Zbirnyk naykovykh prats` Kharkivskogo national`nogo pedagogichnogo universytety imeni G.S. Skovorody. Ekonomika. – 2010. – Вип. 10. – С. 50–55.

24. Cherkova M. Yu. Teoretychna interpretatsiya protsesy instytytsionalizatsii ta yogo osnovni etapy/ M. Yu. Cherkova // Upravlinnya rozvytkom. – 2013. – № 20(160). – С.32–34.

25. Kantsyrov O. O. Instytytsionalizm yak teoretyko-metodologichni zasadu sychasnykh reform / O. O. Kantsyrov // Ekonomika Ukrainy. – 2011. – №5. – С. 15–22.

26. Terekhov Ye. M. Instytytsionalizatsiya protsesiv globalizatsii v svitogospodarskiy systemi [Tekst] / Ye. M. Terekhov // Skhid. – 2011. – № 3 (94). – С. 119–121.

*Сухорукова М. А., аспірантка
Українського державного університету
фінансов і міжнародної торгівлі*

ГЛОБАЛЬНАЯ ИНСТИТУАЛИЗАЦИЯ: СУЩНОСТНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ

***Аннотация.** Процессы глобализации охватывают все больше сфер межгосударственных отношений, постепенно изменяя формы составляющих глобальной системы регулирования. Углубление процесса институализации международных экономических отношений является одним из ярких проявлений создания глобальной экономической системы.*

Все чаще в научных трудах используются понятия институт, институализация, глобальная институализация. Однако не существует единых общепринятых определений, в результате чего ученые толкуют и обосновывают их, исходя из собственных суждений.

В целом процесс институализации отношений предполагает их формализацию и стандартизацию, иначе субъект общественной жизни не смог бы предсказать действия других субъектов, связанных с ним, и обеспечить их взаимодействие. Одной из специфических характеристик человеческого общества является именно сформированная институциональная система, которая регулирует поведение людей.

В статье рассмотрены основные теоретические аспекты процесса глобальной институализации, ее этапы, в течение которых формируются глобальные институциональные единицы.

***Ключевые слова:** глобальный институт, глобальная институализация, этапы создания глобальных институтов, формы глобальной институализации.*